

**Навчальна програма з української мови за
Модельною навчальною програмою «Українська мова. 7–9 класи» для
закладів загальної середньої освіти (автори: Заболотний О. В.,
Заболотний В. В., Лавренчук В. П., Плівачук К. В., Попова Т. Д.)
«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»
(наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883)**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.

Українська мова не просто виконує комунікативну функцію, вона – одухотворення нашого життєдайного середовища. Вільне володіння державною мовою забезпечує можливість здобувачам освіти задовольняти соціальні, культурні, освітні потреби, сприяє об'єднанню суспільства. Для навчання української мови та формування ціннісних орієнтацій особистості створено цю модельну програму. Програму розроблено на основі Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898, та з урахуванням положень Типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235. У цій модельній програмі визначено мету, завдання, принципи, очікувані результати навчання учнів / учениць, зміст навчального предмета та види навчальної діяльності у контексті сучасних освітніх пріоритетів мета навчання української мови – формування компетентного мовця, національно свідомої, духовно багатой мовної особистості. Основні завдання предмета «Українська мова» – навчити вільно, комунікативно доцільно користуватися засобами української мови; виховати свідоме прагнення до вивчення української мови; сформувати духовний світ учнів / учениць, цілісні світоглядні уявлення, загальнолюдські ціннісні орієнтири; розвинути мислення, пам'ять, творчі здібності, естетичні почуття, самоповагу та впевненість у собі. Знання мають стати інструментом у розв'язанні життєвих проблем, засобом особистісного розвитку, соціалізації, успішного професійного становлення та облаштування свого життя. Модельну програму зорієнтовано на компетентнісне навчання української мови та формування наскрізних умінь, визначених Державним стандартом: читати з розумінням, висловлювати власну думку усно й письмово, критично та системно мислити, діяти творчо, виявляти ініціативність, здатність логічно обґрунтувати позицію, конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми. Основою формування ключових компетентностей є особистісні якості, індивідуальний, соціальний, культурний і навчальний досвід учнів / учениць; їхні потреби та інтереси, які мотивують до активного навчання; знання, уміння та ставлення, що формуються в освітньому, соціокультурному та інформаційному середовищі, у різних життєвих ситуаціях. Навчання української мови ґрунтується на таких принципах: 1) науковості, доступності, зв'язку теорії з практикою, міцності, наступності й перспективності, системності й послідовності; 2) позитивної емоційності, використанні методів і прийомів, які задовольняють допитливість; 3) науковості й доступності навчального матеріалу; 4) комунікативної спрямованості освітнього процесу. Рекомендована кількість годин на вивчення української мови в 7 – 9 класах – 3 години (105 годин на рік). Кількість годин на вивчення тієї чи тієї теми вчитель /

вчителька розподіляє самостійно. Програма для кожного класу складається з логічно завершених тематичних модулів (частин), послідовність яких за потреби можна змінювати. Сформульовані в кожному модулі ціннісні орієнтири, не обмежуючи академічної свободи вчителя / вчительки, **мають на меті допомогти вибрати тематику творчих робіт і дидактичного матеріалу, урізноманітнити й структурувати навчальну діяльність, сформувати в учнів / учениць компетентності, необхідні для успішної самореалізації в суспільстві.** Цінності — це те, що особливо важливе для людини, джерело мотивації діяльності. Їх усвідомлення та реалізація дають можливість сформуватись особистості. Особливу увагу в контексті сьогодення належить приділити формуванню громадянськості, патріотизму. Громадянськість – духовно-моральна цінність, світоглядно-психологічна характеристика людини, що зумовлена її державною самоідентифікацією, усвідомленням належності до конкретної країни. Результатом процесу формування громадянськості є набуття особистістю з громадянської позиції, заснованої на ідеях і почуттях соціальної відповідальності, моральної, національної гідності. Патріотизм – одна з основоположних цінностей людського суспільства протягом усіх періодів історичного розвитку, основа національної ідентичності, державного будівництва й національної безпеки. Значення патріотизму зростає в критичних ситуаціях історичного розвитку: під час війни, загострення соціальних конфліктів, природних катаклізмів. Учні / учениці мають не тільки ідентифікувати себе з українським народом, але й прагнути розбудовувати свою країну, працювати на її благо, захищати, дотримуватися законів України, володіти державною мовою, а також визнавати пріоритети прав людини, поважати свободу, демократію, справедливість. Визначені в програмі переліки ціннісних орієнтирів можна доповнювати та скорочувати. **Очікувані результати навчання, які окреслено в першій колонці основної частини модельної програми, – це результати, яких потрібно досягти на певному етапі освітнього процесу. Їх визначено згідно з вимогами до обов'язкових результатів навчання в мовно-літературній освітній галузі (додаток 2 до Державного стандарту).** Орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів / учениць забезпечено структуруванням змісту навчального предмета з використанням розділів, тем (тематик). Пропонований зміст окреслює рекомендований обсяг навчального матеріалу, який потрібно опанований за певний період навчання в процесі досягнення очікуваних результатів. **Серед наведених у програмі видів навчальної діяльності (третя колонка основної частини) учитель / вчителька може обирати ті, які вважає найбільш актуальними й доцільними.** Для зручності традиційно виділено уроки розвитку мовлення, які також є орієнтовними. У програмі виокремлено мовну та мовленнєву лінії. **Мовна лінія забезпечує засвоєння знань про мовну систему та формування відповідних умінь і навичок. Мовленнєву лінію, зміст якої реалізують на кожному уроці, скеровано на формування комунікативних умінь і навичок. Обов'язковим компонентом є культура мовлення, яка передбачає правильну вимову та слововживання, чітку побудову речень, логічний зв'язок між ними в тексті.** Програма створює умови для активізації навчально-виховної діяльності, що передбачає: збагачення змісту навчального матеріалу емоційною, особистісно значущою інформацією; впровадження особистісно орієнтованого спілкування; утвердження людської гідності; використання діалогу як основної форми навчального спілкування; створення на уроках позитивної емоційної атмосфери; гнучкість форм організації різних видів діяльності (індивідуальна, парна, групова, колективна). Міжпредметні зв'язки сприятимуть розвитку інтелектуальних і моральних якостей особистості, комунікативних умінь і навичок. Сучасні педагогічні технології (навчання в співпраці, проєктна діяльність, використання інформаційних технологій) забезпечать індивідуалізацію та диференціацію навчання. У програмі враховано наступність між циклами навчання. Вона є логічним продовженням модельної навчальної програми з української мови адаптаційного циклу (5 – 6 класи),

ОСНОВНА ЧАСТИНА

8 клас
(105 годин на рік; 3 години на тиждень)

Очікувані Результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Год.	Вид навчальної діяльності
ВСТУП Мова як засіб пізнання, впливу та головна ознака національної ідентичності (1 год.) Ціннісні орієнтири • Повага до законів України, зокрема до норм українського мовного законодавства. • Усвідомлення мови як державотворчого чинника та чинника зміцнення національної ідентичності. • Використання української мови як засобу формування ціннісної позиції щодо громадянського патріотизму, любові до Батьківщини, почуття гордості за свою			

країну, поваги до її історії, культури й історичних пам'яток, сімейних цінностей.

- Свідоме послугування українською мовою в усіх царинах життя.
- Усвідомлення того, що цивілізований світ сприймає носіїв української як сміливих, волелюбних і нескорених.
- Відкритість до пізнання різних культур через мови.

Учень/учениця відповідає на запитання за змістом почутого, акцентуючи увагу на важливих деталях[9 МОВ 1.1.2-1] знаходить потрібну інформацію, відому або нову, в одному чи кількох джерелах і використовує її відповідно до самостійно визначених цілей [9 МОВ 1.3.1-1]визначає зв'язок між фрагментами частково неповної інформації, здобутої з одного чи кількох різних джерел, для формування цілісного уявлення [9 МОВ 1.4.2-1]дослухається до інших думок, демонструючи готовність до зміни власної позиції за умови отримання достатньої аргументації[9 МОВ 1.5.1-6]здійснює емоційну саморегуляцію, доречно використовуючи вербальні та невербальні засоби (зокрема під час виступу перед аудиторією)[9 МОВ 1.8.2-1]співвідносить зміст сприйнятого

Мовна лінія

Мова як засіб пізнання, впливу та головна ознака й визначальний чинник ідентичності української нації.

Українська мова в різних сферах життя. Українськомовний простір. Зростання престижу української мови. Мовні обов'язки громадянина України(РМ)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

1. Чому українська мова є засобом єднання громадян у самобутню культурну спільноту?
2. Чи впливають засоби масової інформації, соціальні мережі на популяризацію української мови? Якщо так, то як саме?
3. Чи мають право слова іншомовного походження побутовати в українській мові?
4. Що таке мовний простір та українськомовний контент? 5. Як зрозуміти, що я – українець /українка?

МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ

Офіційне й неофіційне спілкування. Врахування ситуації спілкування. Комунікативні наміри (переконати, домовитися).

МОВНА ЛІНІЯ

- Записування та коментування висловлювань відомих людей, прислів'їв, приказок про мову як засіб пізнання та впливу.

Коментування висловлення :«Народ, що відмовляється від своєї мови, відмовляється від самого себе, а та частина народу, яка міняє мову, робить тим самим рішучий крок до зміни Йоган Лео Вайсгербер).

Обґрунтування необхідності вільного володіння державною мовою.

Пошук в інтернет-джерелах інформації на підтвердження ролі мови в житті людини; узагальнення різних думок, виявлення спільного і різного.

Пошук інформації про поширення української мови у світі.

Обговорення дискусійних питань, пов'язаних з українською ідентичністю, обґрунтування важливості бережного ставлення до мови.

Ознайомлення з авторитетними мовними онлайн-словниками.

Укладання словника асоціацій.

тексту з історичним та соціокультурним контекстом, світоглядною позицією автора[9 MOV 2.1.3-1]коментує та обґрунтував актуальність порушених в одному чи кількох текстах проблем з урахуванням власного досвіду та культурно-історичного контексту[9 MOV 2.2.1-1]обстоює власну позицію щодо порушеної проблеми, аналізуючи та узагальнюючи різні погляди та ідеї			«Коло думок» (обмін думками з метою пошуку відповіді на проблемні запитання). МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Аналізування, оцінювання, інтерпретація тексту • Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. • Зіставлення змісту прочитаного з власними ціннісними орієнтаціями. • Усне висловлювання на задану тему; участь в обговоренні проблеми. • Створення відеороликів «Спілкування сучасної молоді» • Виконання проєкту (наприклад, створення мультимедійної презентації «Українськомовний контент», «Рідна мова – це мова роду», «Іноземні мови в житті сучасної молоді») Урок розвитку мовлення Висловлення на дискусійну тему з відстоюванням власної позиції
Очікувані Результати Навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Год.	Вид навчальної діяльності
ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО (7 год.) Ціннісні орієнтири • Шанування духовних цінностей народу, повага до національних символів, розуміння внеску українців у світову історію та культуру. • Прагнення поліпшувати власне мовлення. • Усвідомлення необхідності гармонійного співіснування людини та природи, збереження і захисту довкілля Рациональний розподіл часу.			
Учень / учениця	МОВНА ЛІНІЯ Морфологія. Орфографія		МОВНА ЛІНІЯ • Розмежування в тексті слів різних частин мови на

: формулює уточнювальні запитання до почутого для його розуміння [9 MOV 1.1.2-4] визначає зв'язок між фрагментами частково неповної інформації, здобутої з одного чи кількох різних джерел, для формування цілісного уявлення [9 MOV 1.4.2-1] позитивно впливає на емоційний стан учасників групової комунікації, цінуючи власну культурну традицію та виявляючи повагу до інших [9 MOV 1.8.3-1] розмежовує в тексті фактичну інформацію та суб'єктивні судження наводить аргументи для спростування або підтвердження суджень [9 MOV 2.2.2-1] характеризує взаємозв'язок між темою думкою тексту [9 MOV 2.2.3-1] формулює логічні та послідовні висновки на основі аналізу	Самостійні й службові частини мови, вигук. Дієслово та його форми. Розряди прислівників за значенням. Сполучники сурядності та підрядності. Розрізнення прийменників, сполучників, часток і співзвучних слів інших частин мови. • Написання прислівників разом, окремо, з дефісом. • Написання не з різними частинами мови • Уживання прийменників у, в і початкових у-, в-; сполучників, часток і, й та початкових і-, й-; прийменника з і його варіантів із, зі (зо). Граматичні помилки • Неправильне вживання відмінкових форм іменників, числівників; неправильне утворення форм ступенів порівняння прикметників і прислівників; неправильне поєднання числівників з іменниками; неправильне утворення форм наказового способу дієслова; неправильне утворення та вживання дієприкметників і дієприслівників (практично). ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ 1. За якими критеріями розділено частини мови на самостійні та службові? 2. Чи можна було б обійтися без слів хоча б однієї частини мови? 3. Чи впливає та як саме семантика речення, його структура на написання не з іменниками, прикметниками, дієприкметниками? МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ	основі смислових і морфологічних особливостей • Виписування слів, обґрунтування належності їх до самостійних і службових частин мови • Відмінювання слів різних частин мови • Уживання слів у відповідній відмінковій формі. • Розмежування різних форм дієслова. • Розбір слів різних частин мови за будовою • Розрізнення змінюваних і незмінюваних слів. • Розмежування сполучників сурядності й підрядності, визначення ролі їх у реченні. • Складання речень із прийменниками, сполучниками, частками. • Визначення в слові орфограм, записування правильно слів із вивченими орфограмами. • виправлення граматичних помилок. • Фіксація та виправлення граматичних помилок в оголошеннях, повідомленнях тощо • Робота зі словниками та довідковими джерелами. Обмін враженнями щодо здобутої в них інформації. • «Кубування» (відповіді на 6 запитань різних типів, що стосуються теми; використання куба з написами) • Складання тестових завдань із теми «Самостійні й службові частини мови». • Брейн-ринг на виправлення граматичних помилок. • Створення лепбуку як добірки пізнавального дидактичного матеріалу для попередження граматичних помилок.
--	---	--

структурно-змістової єдності та інтерпретації кількох прочитаних текстів [9 МОВ 2.2.7-1] оформляє власне висловлення з дотриманням принципів академічної доброчесності [9 МОВ 3.1.3-1] складає та оформлює власні тексти різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних, граматичних, пунктуаційних та стилістичних норм [9 МОВ 3.1.4-1] добирає виразні мовні засоби, виявляючи творчу індивідуальність [9 МОВ 3.1.5-2] ідентифікує різні види помилок на рівні змісту, структури та мовного оформлення, виправляє та обґрунтовує зроблені виправлення з урахуванням засвоєних мовних норм [9 МОВ 3.3.1-1] аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до	• Стилів і типи мовлення. Стилістично забарвлена лексика. Вимоги до усного й писемного мовлення • Текст як одиниця мовлення й продукт мовленнєвої діяльності. Основні ознаки тексту. Розуміння змісту, будови, призначення тексту. Ключові слова, мікротеми. Складники текстового джерела інформації (рубрикація, заголовки, виділення тощо). Одиничний і множинний тексти. ПІДСУМКОВА РОБОТА ЗА ГР 1	МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Читання, аудіювання, аналіз, інтерпретація текстів. • Аргументування власної оцінки тексту • Визначення типу й стилю мовлення тексту • Визначення теми, мікротем, тематичних речень й основної думки тексту. • Випишування ключових слів із тексту • Визначення елементів будови тексту (зачин, основна частина, кінцівка) • Поділ тексту на абзаци • Відновлення деформованого тексту • Аргументування власної оцінки тексту. • Складання інструкції про користування електронними мовними словниками • Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. • Створення розповіді з елементами роздуму «Яким я уявляю своє майбутнє» з використанням фразеологізмів (наприклад: докласти сил, показати себе на ділі; вирости крила і под.). • Редагування речень і текстів, у яких допущено лексичні і граматичні помилки. • Перебудова нетипових для української мови синтаксичних конструкцій із пасивними дієсловами з постфіксом -ся на природні для українського синтаксису активні конструкції або на речення з безособовими дієслівними формами на -но, -то (практично). • Створення коміксів (наприклад, для розмежування паронімів, на
--	---	---

теми та мети висловлювання[9 МОВ 3.3.2-1]визначає та характеризує системні міжрівневі взаємозв'язки між мовними одиницями різних рівнів, типові закономірності їх функціонування на основі узагальнення власних спостережень за мовою і мовленням[9 МОВ 4.1.1-1]використовує знання про системність мовних явищ для вдосконалення власного мовлення[9 МОВ 4.1.1-2]творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів нестандартні рішення, виявляючи художньо-образне, асоціативне мислення[9 МОВ 4.2.1-1]		запобігання вживання калькованих слів). • Озвучення інформації, розміщеної на плакатах, афішах, оголошеннях, залізничних квитках, бігбордах тощо, яка містить цифри. • Створення текстів визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету й адресата, на основі власного життєвого досвіду. • Відновлення тексту із запропонованих фрагментів та визначення його типу й стилю мовлення. • Формулювання уточнювальних запитань до почутого чи прочитаного для його розуміння. • Формулювання відповідей у вигляді одного чи кількох речень на запитання, які стосуються розуміння тематики прочитаного тексту, вміння аналізувати його будову, вміння визначати комунікативне призначення • Висловлення передбачення щодо можливого впливу медіатексту на читача. • Створення допису в соцмережі. • Створення тексту за характеристиками на основі певної графічної інформації (діаграми, графіки тощо) Уроки розвитку мовлення 1. Усне повідомлення про різноманітність флори й фауни в Україні (на Землі) або про екологічну культуру людини на основі різних джерел інформації (орієнтовні теми: «Земля не вибачає байдужості», «Знати, щоб оберігати», «Червона книга України» тощо).
---	--	--

			2. Есе (орієнтовні теми: «Раціональний розподіл часу», «Згаяного часу й конем не наздоженеш», «Один день із мого життя», «Що нині втече, то основі різних джерел інформації (орієнтовні теми: «Земля не вибачає байдужості», «Знати, щоб оберігати», «Червона книга України» тощо).
	Підсумкова робота за ГР 2		
Очікувані Результати Навчання	Пропонований зміст навчального предмета		Вид навчальної діяльності
СИНТАКСИС. ПУНКТУАЦІЯ. (Год. 11) Словосполучення і речення Ціннісні орієнтири • Усвідомлення важливості дослідження, вивчення і збереження пам'яток історії та культури з метою збереження історичної пам'яті народу. • Позитивне оцінювання вчинків і поведінки людей, які захищають свою країну, морально й матеріально підтримують інших, допомагають їм у біді. • Усвідомлення небезпеки можливого негативного впливу й маніпуляцій у процесі спілкування в соцмережах. • Бережливе ставлення до природних ресурсів, усвідомлення взаємозв'язку власного здоров'я зі станом довкілля. • Відкритість до інновацій, готовність продукувати нові ідеї, спонукати до цього інших людей Дотримання правил безпечної поведінки. • Грамотне й безпечне комунікування в інформаційному просторі.			
Учень / учениця: свідомо застосовує прийоми активного слухання[9 МОВ 1.1.1-1] обговорює актуальність, жанрово-родов у належність почутого тексту, ідейно-тематич ні та загальні естетичні особливості, зв'язок тексту із ситуацією	МОВНА ЛІНІЯ • Словосполучення і речення як одиниці синтаксису. Ознаки словосполучення. Головне й залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень за будовою. • Граматична помилка в словосполученні (практично) .• Речення та його ознаки. Типи речень за метою висловлювання та за емоційним забарвленням (повторення) .• Речення прості й складні (загальна характеристика). Типи простих речень за складом		МОВНА ЛІНІЯ • Вичленовування словосполучення зі складу речення. • Розмежовування словосполучень різних типів. • Заміна словосполучень синонімічними. • Синтаксичний розбір словосполучень. • Розмежовування простих і складних речень у тексті. • Лінгвістичне мінідослідження. • Інтонування речень, різних за метою висловлювання та емоційним забарвленням.

спілкування [9 МОВ 1.1.2-2] переказує почуте повідомлення докладно, вибірково, акцентуючи увагу на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах почутого повідомлення відповідно до мети і ситуації спілкування [9 МОВ 1.2.1-1] самостійно передає за допомогою різних способів і засобів візуалізації власне розуміння почутого повідомлення, структуруючи інформацію [9 МОВ 1.2.3-1] окреслює тематику і проблематику почутого повідомлення для подальшої інтерпретації [9 МОВ 1.4.1-1] виявляє важливі деталі почутого повідомлення для ілюстрування власного розуміння почутого [9 МОВ 1.4.1-2] прогнозує, як зміна форми почутого повідомлення впливає на	граматичної основи (двоскладні, односкладні); за наявністю другорядних членів (поширені, непоширені); за наявністю однорідних членів, звертань, вставних слів, зворотів (ускладнені, неускладнені)(загальне ознайомлення) • Граматична основа двоскладного речення. Підмет. Способи вираження підмета. Присудок. Типи присудків (простий, складений), способи їх вираження. Узгодження підмета й присудка. Тире між підметом і присудком. МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ Інформація. Види інформації :текстова, графічна, числова, звукова, відео. Надійність і надійність джерел інформації. Достовірність,новизна, актуальність і несуперечливість інформації. Способи пошуку інформації. • Особливості будови опису пам'ятки історії та культури. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ 1. Чим речення відрізняється від словосполучення? 2. Чому одні члени речення називаємо головними, а інші –другорядними? 3. Яку роль у структурі речення виконує підмет? 4. Хто головніший: підмет чи присудок?	• Пошук ситуацій застосування окличних і питальних речень Визначення функцій головних і другорядних членів речення. • Визначення граматичної основи речення. • Визначення способів вираження підметів. Складання речень з підметами, різними за способом вираження. • Розмежування та складання речень із різними типами присудків, визначення способів вираження цих присудків. • Мовознавчий експеримент (заміна одних типів присудків іншими тощо). • Обґрунтування вживання тире між підметом і присудком, записування правильно речень із вивченими пунктограмами. • Складання алгоритму вживання тире між підметом і присудком. • Мальований скрайбінг, малюнкові схеми на тему «Граматична основа речення». МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ• Аудіювання, читання та аналіз текстів. • Редагування словосполучень і речень, у яких допущено граматичні помилки. • Складання речень різних типів відповідно до комунікативного завдання. • Створення усного висловлення, пов'язаного з конкретно життєвою ситуацією. • Логічне структурування власного тексту; удосконалення змісту. • Оцінювання медіатексту, апелювання до власних знань, позицій чи поглядів. • Зіставлення змісту
--	--	---

зміст, а зміна змісту впливає на форму [9 МОВ 1.4.3-2] коментує інформацію (зокрема частково неповну), сприйняту з одного чи кількох джерел [9 МОВ 1.5.1-1] визначає достовірність, новизну, несуперечливість інформації, відповідність своїм переконанням, поглядам. МОВ 1.5.1-2]модифікує використання інтонаційних засобів залежно від комунікативної ситуації[9 МОВ 1.7.1-3] коментує та обґрунтовує актуальність порушених в одному чи кількох текстах проблем з урахуванням власного досвіду та культурно-історичного контексту[9 МОВ 2.2.1-1] аргументовано висловлюється про актуальність і достовірність інформації на основі власного досвіду, аналізу		прочитаного з власними ціннісними орієнтаціями. • Створення текстів та використання різних форм їх презентації для досягнення комунікативної мети. • Створення та розігрування діалогу— обміну думками та враженнями на тему «Герої поруч». • Звернення з ініціативою до адміністрації закладу чи керівників міста. • Створення висловлення-роздуму про бережливе ставлення до водних ресурсів. Участь в обговоренні проблеми. • Укладання списків надійних джерел інформації; порівняння текстів із правдивою та неправдивою інформацією. • Визначення мети, теми та ідеї інформації; передавання /відтворення її графічно (карти, схеми, плани, моделі тощо). • Коментування інформації, висування припущень щодо достовірності та несуперечливості її. • Визначення новизни та обґрунтування актуальності інформації. • Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. • Вибіркове, стисле переказування змісту почутого про інновації, що змінили світ, висловлення своєї думки. • Створення міні есе (орієнтовні теми: «Чому я пишаюся своєю державою», «Моя держава в майбутньому», «Що означає бути з Україною в серці?» тощо).
---	--	--

прочитаного тексту та критичних суджень інших осіб[9 МОВ 2.4.2-1] використовує для виконання завдань текстові / медіатекстів джерела, інформацію з яких вважає достовірною та надійною, аргументує вибір таких джерел[9 МОВ 2.5.1-1] записує власне і чуже мовлення, використовуючи у разі потреби відповідні прийоми оптимізації викладу думок (різні графічні прийоми, скорочення, виділення тощо) та засоби мовної виразності[9 МОВ 3.1.1-1] складає та оформляє власні тексти різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних, граматичних, пунктуаційних та стилістичних норм [9 МОВ 3.1.4-1] визначає та характеризує системні		Створення діалогу – обміну думками та враженнями (на основі матеріалів відеохостингу «Ютуб» про дивовижні місця України, архітектурні пам'ятки, природні парки, водні об'єкти тощо). Виконання проєкту в групах. Уроки розвитку мовлення 1. Аналіз прочитаної чи почутої інформації (медіатексту) з висловленням припущення щодо її правдивості та обґрунтуванням актуальності .2. Вибірковий усний переказ розповідного тексту з елементами опису пам'яток історії та культури в художньому стилі . 3. Докладний письмовий переказ розповідного тексту з елементами опису пам'ятки історії та культури (за колективно складеним складним планом) (ГР 3) 4. Аналіз письмового переказу.
---	--	---

міжрівневі взаємозв'язки між мовними одиницями різних рівнів, типові закономірності їх функціонування на основі узагальнення власних спостережень за мовою і мовленням [9 МОВ 4.1.1-1] аналізує окремі мовні явища в усному мовленні, текстах і зробити висновки щодо функціонування та доцільності використання певних мовних одиниць			
	Підсумкова робота за ГР 3 з теми «Словосполучення і речення»)		
Очікувані Результати Навчання	Пропонований зміст навчального предмета		Вид навчальної діяльності
Другорядні члени речення. (II Год.) Ціннісні орієнтири • Духовна спадкоємність героїв української історії та сучасних звиязців. • Усвідомлення необхідності добре організованого обміну інформацією в суспільстві. • Обґрунтування важливості дослідження, вивчення і збереження пам'яток історії та культури. • Виявлення інтересу до опанування культурними й мистецькими здобутками України та світу. - Здатність ефективно використовувати різні фінансові навички, раціонально витратити власні кошти. • Усвідомлення значення навколишнього середовища для життя і здоров'я людини; готовність			

Учень / учениця: переказує почуте повідомлення докладно, акцентуючи увагу на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах почутого повідомлення відповідно до мети і ситуації спілкування [9 МОВ 1.2.1-1]самостійно складає і komponує складний план[9 МОВ 1.2.2-1]аналізує стильові, жанрові, естетичні та мовні особливості почутого повідомлення [9 МОВ 1.4.3-1]визначає основну мету та прогнозує наміри співрозмовника, у разі потреби ставлячи уточнювальні запитання та цитує почуте, для налагодження комунікативної взаємодії та порозуміння [9 МОВ 1.4.4-1]виокремлює істотні особливості, що сприяють або заважають ефективній комунікації в	МОВНА ЛІНІЯ Речення поширені та непоширені. Порядок слів у реченні. Логічний наголос. • Означення. Узгоджені та неузгоджені означення, способи їх вираження. Прикладка як різновид означення. Написання непоширених прикладок із дефісом. Прикладки, які беремо в лапки • Додаток. Способи вираження додатка • Обставина. Види обставин за значенням та способи їх вираження. • Порівняльний зворот. Виділення порівняльних зворотів комами. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ 1. Чим синтаксичні питання відрізняються від морфологічних? 2. Чому для визначення синтаксичної ролі того чи того слова (сполучення слів) важливо ретельно міркувати над семантикою речення? 3. Як розрізнити неузгоджене означення та додаток? 4. Як відрізнити обставину від додатка? 5. Чи можна синтаксичну конструкцію, яка має підмет і присудок, вважати порівняльним зворотом? МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Повторення вивченого про офіційно-діловий стиль мовлення. Усна й писемна форми офіційно-ділового стилю. Особливості ділового спілкування. • Особливості будови опису місцевості. Підсумкова робота за ГР 2	МОВНА ЛІНІЯ • Розпізнавання поширених і непоширених речень. • Визначення головних і другорядних членів речення та способів їх вираження. • Пояснення ролі другорядних членів речення в мовленні • Поширення речення другорядними членами. • Складання опорної схеми «Другорядні члени речення» • Перебудова речень із неузгодженими означеннями на речення з узгодженими означеннями й навпаки. • Розпізнавання узгоджених і неузгоджених означень. • Написання прикладок із дефісом і в лапках • Розрізнення видів обставин за значенням • Складання речень з указаними другорядними членами, у тому числі за схемами • Поширення речення порівняльним зворотом • Обґрунтування виділення порівняльного звороту на письмі комами; правильне вживання розділових знаків у реченні з порівняльним зворотом. Використання додатків і обставин під час побудови речень із відповідним комунікативним завданням. • Лінгвістичне мінідослідження («Способи вираження обставини» тощо). • «Коло думок» (обмін думками з метою пошуку відповіді на проблемні запитання) МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Інтонування речень з
---	--	---

різних ситуаціях спілкування[9 МОВ 1.5.2-1]виявляє і передбачає емоційні реакції в різних ситуаціях спілкування[9 МОВ 1.8.1-1]застосує різні види критичного читання текстів різних стилів, зокрема фрагментарних [9 МОВ 2.1.1-1]характеризує особливості структури тексту, визначаючи функції та роль мовних засобів у ньому[9 МОВ 2.4.3-1]записує власне і чуже мовлення, використовуючи у разі потреби відповідні прийоми оптимізації викладу думок (різні графічні прийоми, скорочення, виділення тощо) та засоби мовної виразності[9 МОВ 3.1.1-1]складає та оформлює власні тексти різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних		логічно наголошеними підметами й присудками • Інтонування речень різних типів, передавання різних змістових та емоційних відтінків значення за допомогою логічного наголосу • Аудіювання, читання та аналіз текстів. • Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого • Створення усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією, з використанням другорядних членів речення. • Добирання прислів'їв, приказок і фразеологізмів з означеннями або обставинами. • Відновлення прислів'їв із членів речення. • Створення постерів щодо написання прикладок. • Написання висновків на основі почутої інформації • Створення діалогів розпитування із використанням обставин. Уроки розвитку мовлення 1. Сприйняття письмового тексту (читання мовчки тексту, аналіз прочитаного та виконання завдань за змістом, у т. ч. завдання на перетворення інформації з однієї форми в іншу – схема, таблиця, графік). 2. Твір-опис пам'ятки історії та культури за
---	--	--

граматичних, пунктуаційних, стилістичних норм [9 МОВ 3.1.4-1] добирає виражальні мовні засоби, виявляючи творчу індивідуальність [9 МОВ 3.1.5-2] демонструє толерантність і здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування [9 МОВ 3.3.3-2] аналізує окремі мовні явища в усному мовленні, текстах і робить висновки щодо функціонування та доцільності використання певних мовних одиниць [9 МОВ 4.1.2-1] взаємодіє з іншими особами, використовуючи твори мистецтва для створення власних текстів [9 МОВ 4.2.3-1]		картиною в публіцистичному стилі (за простим або складним планом). 3.Стислий письмовий переказ розповідного тексту з елементами опису місцевості в художньому стилі (за самостійно складеним складним планом) 4.Створення висловлення про відомого науковця-дослідника (педагога, митця), яке містить речення з неузгодженими означеннями, прикладками, порівняльними зворотами. 5. Висловлення свого ставлення до проблеми, порушеної в текстах офіційно-ділового мовлення.
--	--	--

Односкладне речення. 7 год.
Повне і неповне речення

Ціннісні орієнтири

- Усвідомлення потреби вчитися з метою самовдосконалення та самореалізації; прагнення успішно діяти в технологічному швидко змінному середовищі.
- Усвідомлення необхідності бути готовим і здатним дотримуватися морально-етичних норм стосовно дорослих і ровесників у школі, позашкільному житті, вдома, суспільно корисній діяльності.

- Задоволення пізнавального інтересу; прагнення до гармонійного спілкування у віртуальному інформаційному просторі.
- Прагнення поглиблювати уявлення про цілісну наукову картину світу для суспільно технологічного розвитку.
- Виявлення активності в різних сферах життєдіяльності, уміння працювати в команді та

адекватно реагує на почуте, демонструючи розуміння комунікативних намірів співрозмовника [9 МОВ 1.1.2-3] формулює уточнювальні запитання до почутого для його розуміння [9 МОВ 1.1.2-4] виявляє важливі деталі почутого повідомлення для ілюстрування власного розуміння почутого [9 МОВ 1.4.1-2] аналізує стильові, жанрові, естетичні та мовні особливості почутого повідомлення [9 МОВ 1.4.3-1] визначає основну мету та прогнозує наміри співрозмовника, у разі потреби ставлячи уточнювальні запитання та цитуючи почуте, для налагодження комунікативної взаємодії та порозуміння [9 МОВ 1.4.4-1]	МОВНА ЛІНІЯ • Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень. • Односкладні означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові та безособові речення. Роль їх у мовленні. Синонімія односкладних і двоскладних речень. • Односкладні називні речення. Роль їх у мовленні. • Повне і неповне речення. • Тире в неповних реченнях. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ 1. Чому не можна головний член односкладного речення називати підметом або присудком? 2. Чому узагальнено-особові речення широко представлено саме в наказах і прислів'ях? 3. Чи може в односкладному називному реченні бути обставина або додаток? Чому? 4. Чи бувають односкладні називні речення неповними? Чому? МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Конспект прочитаного науково-навчального тексту. Тематичні виписки. • План підготовки до колективного заходу . Підсумкова робота за ГР 4	МОВНА ЛІНІЯ • Розпізнавання, виписування та групування різних типів односкладних речень; повних і неповних речень. • Визначення способу вираження головного члена в односкладному реченні. • Складання односкладних речень різних типів відповідно до комунікативного завдання. • Перебудова односкладних речень на синонімічні двоскладні й навпаки. • Перебудова повних речень у неповні й навпаки. • Лінгвістичне мінідослідження («Односкладні означено-особові та називні речення в пейзажній ліриці» тощо) • Обґрунтування вживання тире в неповному реченні. • Складання алгоритму розпізнавання типів односкладних речень. • Створення діаграми Венна «Повні й неповні речення». • Вживання односкладних називних речень як заголовків книг, написів на магазинах, установах, інформаційних сайтах тощо. • Перебудова нетипових для української мови синтаксичних конструкцій із пасивними дієсловами з постфіксом -ся на природні для українського синтаксису активні конструкції або на
--	---	---

коментує окремі аспекти форми почутого повідомлення (відповідність ситуації спілкування та соціокультурним нормам) [9 МОВ 1.5.1-3] контролює використання невербальних засобів в умовах реалізації типових стратегій спілкування[9 МОВ 1.7.1-2] використовує різні засоби художньої виразності у власному мовленні, обґрунтовуючи доцільність їх вибору [9 МОВ 1.7.2-1] використовує різні складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації(рубрикацію, заголовки, скорочення, виділення тощо) для оптимізації роботи з текстовою інформацією[9 МОВ 2.1.2-1] розпізнає в тексті зображувально виразальні засоби 9 МОВ 2.2.6-2]характеризує		односкладні безособові речення з дієслівними формами на -но, -то (практично). • Редагування односкладних безособових речень (із дієслівними формами на -но, -то),у яких ужито іменник в орудному відмінку на позначення суб'єкта дії (практично). • Визначення на слух односкладних речень у текстах пісень, оголошень та неповних речень у діалогах. • записування речень із вивченими пунктограмами . МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Читання, аналізування, оцінювання, інтерпретація тексту, який містить односкладні та неповні речення. • Відповіді на запитання за змістом прочитаного . • Формулювання уточнювальних запитань до почутого. • Визначення виразальних можливостей і ролі односкладних і неповних речень у текстах різних стилів мовлення. • Інтерв'ю «Односкладні речення та їхня роль у мовлення. Усне висловлення або участь в обговоренні актуальних проблеми (наприклад, надійність пін-коду для банківської картки чи пароллю для персонального комп'ютера; раціональний розподіл коштів сімейного бюджету; розподіл домашніх обов'язків між членами родини тощо). • Створення усного висловлювання,
---	--	--

особливості структури тексту, визначаючи функції та роль мовних засобів у ньому[9 МОВ 2.4.3-1]передає зміст прочитаного з кількох джерел, узагальнюючи, скорочуючи, доповнюючи словесно інформацію [9 МОВ 2.6.1-1]створює та презентує тексти різних типів, стилів і жанрів на актуальну самостійно визначену тематику[9 МОВ 3.1.2-1]обстоює власну позицію щодо порушеної проблеми, аналізуючи та узагальнюючи різні погляди та ідеї[9 МОВ 3.1.2-3]складає та оформлює власні тексти різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних граматичних, пунктуаційних та стилістичних норм[9 МОВ 3.1.4-1]добирає виразні мовні засоби, виявляючи творчу індивідуальність		пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією. • Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. • Оцінювання життєвих явищ, моральних, суспільних, історичних та інших проблем сучасності, висловлення щодо них власного ставлення (орієнтовні теми: «Як не заблукати в соцмережах», «Чи потрібно вказувати друзям на їхні помилки», «Чому зрада друга небезпечніша за удар ворога» тощо). • Зіставлення змісту прочитаного з власними ціннісними переконаннями; пошук суперечливої інформації • Добір для постерів мотиваторів чи плакатів соціального змісту актуальних гасел (цитат), виражених означено-особовими реченнями • Складання інструкції з використанням означено-особових та неозначено-особових речень (орієнтовні теми: «Як правильно харчуватися», «Як завантажити антивірусну програму», «Як правильно зробити селфі»). • Створення та розігрування діалогів дискусійного характеру про передумови досягнення успіху з використанням односкладних речень • Створення та розігрування діалогу-розпитування або домовляння (телефонної розмови) з використанням
---	--	--

ь[9 МОВ 3.1.5-2]виконує різні ролі у груповій онлайн-комунікації, обирає потрібні стратегії співпраці в різних ситуаціях спілкування[9 МОВ 3.2.2-1] аналізує окремі мовні явища в усному мовленні, текстах і робить висновки щодо функціонування та доцільності використання певних мовних одиниць[9 МОВ 4.1.2-1] імпровізує з текстом, застосовуючи елементи стилізації, обстоює свою позицію та право на самовираження[9 МОВ 4.2.2-1]		неповних та односкладних речень. • Добір заголовків у формі односкладних речень до медіатекстів, ілюстрацій, картин. • Добирання прислів'їв, приказок і фразеологізмів, які за будовою є неповними або односкладними реченнями. • Використання текстів-розповіді або текстів-описі називних речень для позначення часу й місця події. • Мальований скрайбінг, малюнкові схеми на тему «Односкладне речення». • Виконання проєкту (створення медійного продукту, наприклад підготовка та проведення мовознавчої пресконференції тощо). Уроки розвитку мовлення 1.Есе про винахідництво. 2.Орієнтовні теми: «Інновації останнього десятиліття», «Яких інновацій бракує нам сьогодні», «Я хотів би / хотіла б винайти...» тощо). 2. Конспект прочитаного науково-пізнавального тексту (наприклад, про давні слов'янські племена, які жили на теренах сучасної України). 3. Усний твір-опис місцевості (вулиці, села, міста) на основі особистих спостережень і вражень у художньому стилі (за планом).
--	--	---

			4. План підготовки до колективного заходу (концерту, екскурсії, озеленення території, туристичного походу, тижня математики, Дня української писемності та мови тощо) в офіційно-діловому стилі
Речення з однорідними членами (5 год.) Ціннісні орієнтири • Критичне оцінювання відповідності своїх вчинків загальнолюдським моральним нормам, усунення поміченої невідповідності. • Усвідомлення значення навколишнього середовища для життя і здоров'я людини; готовність зберігати природні ресурси. • Сприйняття людської гідності як найвищої цінності • Знаходження способів розв'язання суспільно важливих питань, захист й утвердження соціально прийнятних і схвалених норм поведінки. • Відкритість до інновацій, готовність продукувати нові ідеї, спонукати до цього інших.			
Учень / учениця: знаходить потрібну інформацію в одному чи кількох джерелах використовує її відповідно до самостійно визначених цілей[9 МОВ 1.3.1-1] окреслює тематику та проблематику почутого повідомлення для подальшої інтерпретації [9 МОВ 1.4.1-1] аналізує стильові, естетичні та мовні особливості почутого повідомлення	МОВНА ЛІНІЯ • Однорідні члени речення. Види зв'язку однорідних членів речення (сполучниковий, безсполучниковий, змішаний).Речення з кількома рядами однорідних членів. Смислові відношення між однорідними членами речення (єднальні, протиставні, розділові). • Кома між однорідними членами речення • Однорідні й неоднорідні означення. • Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Двокрапка й тире в реченнях з однорідними членами та узагальнювальними словами • Типові помилки під час побудови речень з однорідними членами. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ 1. Яка роль однорідних членів речення в мовленні? Чи можна		МОВНА ЛІНІЯ • Розпізнавання, виписування речень з однорідними членами та узагальнювальними словами. • Визначення смислових відношень між однорідними членами речення • Визначення членів речення та способів їх вираження. • Лінгвістичне мінідослідження(кома між однорідними членами речення, однорідні й неоднорідні означення) • Складання речень з однорідними членами, у тому числі з узагальнювальними словами • Добирання та складання речень за схемами. • Ускладнення речень однорідними членами та узагальнювальними словами • Визначення пунктограм, обґрунтування вживання

[9 МОВ 1.4.3-1] обґрунтовує свою позицію щодо почутого повідомлення з урахуванням власного досвіду та інформації з окремих джерел, які вважає авторитетними[9 МОВ 1.5.1-4] логічно й послідовно презентує в доцільній жанровій формі власні погляди, ідеї, переконання, підкріплюючи аргументами та наводячи доречні приклади із власного або суспільно-історичного досвіду[9 МОВ 1.6.1-1]добирає і використовує необхідні вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації з урахуванням ситуації спілкування та комунікативних намірів, соціального і культурного контексту[9 МОВ 1.7.1-1]модифікує використання інтонаційних засобів залежно від	обходитися без них? 2. Які смислові відношення між однорідними членами речення можна виразити за допомогою сполучника та? 3. Чому іменники в складі фразеологізмів на зразок і день і ніч; ні риба ні м'ясо; і сміх і гріх не можна вважати однорідними членами речення? 4. Як розрізнити однорідні й неоднорідні означення? МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ Вітальна промова, звернення з нагоди державного свята чи знаменної події в офіційно діловому чи публіцистичному стилі. Підсумкова робота за ГР 4	розділових знаків, записування речень із вивченими пунктограмами • Складання алгоритму вживання розділових знаків між однорідними членами речення. • виправлення пунктуаційних помилок у реченнях з однорідними членами • Розмежування однорідних і неоднорідних означень. • «Кубування» (відповіді на 6 запитань різних типів, що стосуються теми; використання Робота в групах «Навчаючи, вчуся» МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Читання, аналізування, оцінювання, інтерпретація тексту, який містить однорідні члени речення. • Правильне інтонуювання речень з однорідними членами та узагальнювальними словами • Створення текстів із використанням речень з однорідними членами. • Створення та розігрування діалогів із використанням речень з однорідними членами. • Редагування речень з однорідними членами • Створення усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією • Критичне сприйняття та оцінювання медіатексту, апелювання до власних знань, позицій чи поглядів; пошук суперечливої інформації. • Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами • Створення тексту для шкільного веб сайту про віртуальну подорож із
---	--	---

комунікативної ситуації [9 МОВ 1.7.1-3] застосовує різні види критичного читання текстів різних стилів, зокрема фрагментарних [9 МОВ 2.1.1-1]використовує для виконання завдань текстові/медіатекстів джерела, інформацію з яких вважає достовірною та надійною, аргументує вибір таких джерел[9 МОВ 2.5.1-1]коментує власні почуття під час читання тексту та враження від прочитаного, аналізує вплив виражальних засобів на емоційно естетично сприйняття тексту[9 МОВ 2.3.2-1]створює та презентує тексти різних типів, стилів і жанрів на актуальну самостійно визначену тематику [9 МОВ 3.1.2-1]складає та оформлює власні тексти різних типів, стилів і жанрів відповідно до		використанням речень з однорідними членами • Створення допису для соціальної мережі на актуальну тему (утилізація батарейок, люмінесцентних ламп, акумуляторів; сортування побутового сміття; використання паперових пакетів у магазині тощо) з використанням однорідних членів речення. • Описування змін погоди з використанням однорідних і неоднорідних означень. • Складання переліку необхідних для родини продуктів харчування, промислових товарів із використанням речень з узагальнювальними словами та однорідними членами. • Створення текстів та використання різних форм їх презентації для досягнення комунікативної мети Уроки розвитку мовлення 1.Есе на морально-етичну тему (орієнтовні теми: «Байдужість –найбільший злочин на землі», «Кожна поразка – це досвід», «Відповідальність за свої вчинки» тощо). 2. Письмове повідомлення в офіційно-діловому стилі з метою взаємообміну інформацією, розв’язання завдань навчально виховного процесу, регулювання стосунків учасників освітньої діяльності. 3. Вітальна промова,
---	--	--

усталених словотвірних, лексичних, орфографічних, граматичних, пунктуаційних та стилістичних норм [9 МОВ 3.1.4-1] добирає виразальні мовні засоби, виявляючи творчу індивідуальність [9 МОВ 3.1.5-2] ідентифікує різні види помилок на рівні змісту, структури та мовного оформлення, виправляє та обґрунтовує зроблені виправлення з урахуванням засвоєних мовних норм [9 МОВ 3.3.1-1] аналізує окремі мовні явища в усному мовленні, текстах і робить висновки щодо функціонування та доцільності використання певних мовних одиниць [9 МОВ 4.1.2-1]			звернення з нагоди державного свята чи знаменної події в офіційно діловому або публіцистичному стилі (усно). 4. Письмовий твір-опис місцевості (вулиці, села, міста) на основі особистих спостережень і вражень у художньому стилі з використанням речень, ускладнених однорідними членами речення. 4. Аналіз письмового твору.
Речення із звертаннями, вставними словами (сполученнями слів, реченнями) 4 год.			

Ціннісні орієнтири

- Розуміння потреби популяризувати Україну у світі.
- Готовність брати на себе відповідальність; розуміння ролі комунікативних умінь для успішної професійної кар'єри.
- Критичне оцінювання відповідності своїх вчинків загальнолюдським моральним нормам.
- Усвідомлення необхідності використання інтернет-ресурсів для здобування нових знань.
- Співчуття тим, хто перебуває в складних життєвих обставинах, бажання допомогти їм, робити добро.
- Здатність розуміти та ефективно використовувати різні фінансові навички, раціонально

Свідомо застосовує прийоми активного слухання[9 МОВ 1.1.1-1]формулює уточнювальні запитання до почутого для його розуміння [9 МОВ 1.1.2-4]переказує почуте повідомлення стисло, акцентуючи увагу на змісті в цілому, на окремих важливих деталях або фрагментах почутого повідомлення відповідно до мети і ситуації спілкування [9 МОВ 1.2.1-1]характеризує роль, виражальні можливості та вплив на слухача (адресата) важливих деталей, зокрема художніх, почутого повідомлення

МОВНА ЛІНІЯ

- Звертання непоширені й поширені. Риторичне звертання. Розділові знаки в реченнях із звертаннями.

Граматичні помилки в реченнях із звертаннями, вираженими іменниками у формі кличного відмінка однини (практично).

- Вставні слова (сполучення слів, речень). Групи вставних слів (сполучень слів, речень) за значенням. Розділові знаки в реченнях із вставними словами (сполученнями слів, реченнями)

.ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

1. Як відрізнити звертання від підмета?
2. Чи може звертання бути емоційно насиченим? Поясніть свою відповідь.
3. У яких стилях мовлення, на вашу думку, найчастіше використовуємо звертання? Чому?
4. З якою метою в мовленні використовують вставні слова (сполучення слів, речень)?
5. Вставні слова якої групи за значенням характерні для наукового стилю мовлення, а які – для розмовного? Чому?

МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ

МОВНА ЛІНІЯ

- Розпізнавання речень із звертаннями та вставними словами (сполученнями слів, реченнями) у тексті.
 - Інтонування речень із звертаннями та вставними словами (сполученнями слів, реченнями).
 - Лінгвістичне мінідослідження («Визначення стилістичної ролі риторичних звертань» тощо)
 - Використання звертань і вставних слів (сполучень слів, речень) під час побудови речень із відповідним комунікативним завданням.
 - Обґрунтування вживання розділових знаків та виправлення пунктуаційних помилок у реченнях із звертаннями та вставними словами (сполученнями слів, реченнями).
 - Розрізнення вставних слів та однозвучних членів речення.
 - Синонімічна заміна одних вставних слів (сполучень слів) іншими.
 - «Коло думок» (обмін думками з метою пошуку відповіді на проблемні запитання)
 - Інтелектуальна гра «Ерудит».
- МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ
- Аудіювання, читання та

[9 МОВ 1.5.3-1] логічно й послідовно презентує в доцільній жанровій формі власні погляди, ідеї, переконання, підкріплюючи аргументами та наводячи доречні приклади із власного або суспільно-історичного досвіду[9 МОВ 1.6.1-1]модифікує використання інтонаційних засобів залежно від комунікативної ситуації[9 МОВ 1.7.1-3]характеризує взаємозв'язок між темою, мікротемами та основною думкою тексту[9 МОВ 2.2.3-1]створює текст на основі кількох графічних джерел інформації, аналізуючи, порівнюючи, систематизуючи, узагальнюючи та оцінюючи її[9 МОВ 2.6.2-1]створює та презентує тексти різних типів, стилів і жанрів на актуальну самотійно визначену тематику[9	• Види листів в офіційно діловому мовленні: лист повідомлення, лист-прохання, ініціативний лист, лист- запрошення, лист-вітання, лист -подяка, лист-вибачення	аналіз текстів, які містять звертання і вставні слова (сполучення слів, речення). • Формулювання уточнювальних запитань до почутого чи прочитаного для його розуміння. • Визначення теми, мікротем, основної думки тексту та встановлення взаємозв'язку між ними . • Складання усного висловлення. ситуацією. • Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними орієнтирами. • Ускладнення речень звертаннями та вставними словами (сполученнями слів, реченнями) залежно від комунікативного завдання, зокрема для передачі ставлення до адресата мовлення. • Вибіркове, стисле переказування змісту почутого відповідно до поставленого завдання; висловлення своєї думки. • Створення власних текстів; логічне структурування тексту. • Критичне сприйняття та оцінювання тексту про відомих українців, апелювання до власних знань, позицій чи поглядів. • Зіставлення змісту прочитаного з власними ціннісними орієнтаціями; пошук суперечливої інформації. • Формулювання відмови на пропозицію з використанням звертань, вставних слів (сполучень слів, речень). • Формулювання висновків щодо ролі звертань у мовленні, зокрема значення риторичних звертань. • Створення тексту за
--	---	--

МОВ 3.1.2-1]зіставляє власну думку, зафіксовану в письмовій формі, із думкою інших осіб[9 МОВ 3.1.2-2]складає та оформлює власні тексти різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних, граматичних, пунктуаційних і стилістичних норм[9 МОВ 3.1.4-1]демонструє толерантність і здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування[9 МОВ 3.3.3-2]аналізує окремі мовні явища в усному мовленні, текстах і робить висновки щодо функціонування та доцільності використання певних мовних одиниць		визначеними характеристиками на основі певної графічної інформації (діаграми, графіка тощо) • Моделювання різних форм спілкування (діалогів і монологів етикетного характеру) у соціальних мережах, на форумах • Складання речень за мемами з використанням звертань, вставних слів. Уроки розвитку мовлення 1. Стислий усний переказ розповідного тексту художнього стилю з творчим завданням. 2. Види листів в офіційно діловому мовленні: лист-запрошення (лист вітання, лист-повідомлення) в офіційно діловому стилі з використанням звертань та вставних слів (сполучень слів, речень), створений за допомогою текстового редактора Word. 3. Письмовий твір-роздум (орієнтовні теми: «Від чого залежить успіх», «Успішні українці», «Кого із сучасників я вважаю успішною людиною») 4. Аналіз письмового твору-роздуму
Речення з відокремленими членами 6 год. Ціннісні орієнтири • Патріотизм, вірність «малій батьківщині», усвідомлення потреби в збереженні та		

примноженні духовного багатства народу.

- Здоров'я як загальнолюдська цінність, бережне ставлення до власного здоров'я, дотримання здорового способу життя.

- Прагнення поглиблювати уявлення про цілісну наукову картину світу для суспільно технологічного розвитку.

- Співвідносність вчинків людини з принципами справедливості, порядності, сміливості, громадянської відповідальності.

- Цінування внутрішньої краси людини, її праці, досягнень, здобутків.

- Дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів.

відповідає на запитання за змістом почутого, акцентуючи увагу на важливих деталях[9 MOV 1.1.2-1] знаходить потрібну інформацію, відому або нову, в одному чи кількох джерелах і використовує її відповідно до самостійно визначених цілей[9 MOV 1.3.1-1]аналізує стильові, естетичні та мовні особливості почутого повідомлення [9 MOV 1.4.3-1]коментує інформацію, сприйняту з одного чи кількох джерел[9 MOV 1.5.1-1] логічно й послідовно презентує в доцільній жанровій формі власні погляди, ідеї, переконання, підкріплюючи	МОВНА ЛІНІЯ• Відокремлені члени речення (загальне ознайомлення). • Відокремлені означення. Розділові знаки в реченнях із відокремленими означеннями. • Відокремлені прикладки. Розділові знаки в реченнях із відокремленими прикладками • Відокремлені обставини. Розділові знаки в реченнях із відокремленими обставинами • Відокремлені додатки. Розділові знаки в реченнях із відокремленими додатками • Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові реченнях із відокремленими уточнювальними членами речення. • Синонімія речень із відокремленими членами речення та без них. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ 1. Для чого потрібні відокремлені члени речення? 2. Чи впливає порядок слів на відокремлення другорядних членів речення? Якщо так, то яких саме? 3. Для чого використовують уточнювальні члени речення?	МОВНА ЛІНІЯ • Розпізнавання речень із відокремленими членами • Лінгвістичне мінідослідження • Складання речень із відокремленими членами відповідно до комунікативного завдання. • Ускладнення речень відокремленими членами. • Виділення відокремлених членів речення на письмі комами й тире, а в усному мовленні –інтонацією. • Складання алгоритму відокремлення означень. • Визначення пунктограми. ґрунтування вживання розділових знаків у реченнях з відокремленими членами, записування речень із вивченими пунктограмами. • виправлення пунктуаційних помилок. • Редагування речень із відокремленими означеннями та обставинами. • Перебудова речень із відокремленими означеннями на речення з невідокремленими означеннями й навпаки • Синонімічна заміна речень із відокремленими обставинами на речення з однорідними членами й навпаки. • Створення скрайбінг презентації «Відокремлені
--	---	--

їх аргументами та наводячи доречні приклади із власного або суспільно історичного досвіду[9 МОВ 1.6.1-1]комунікує, визнаючи право на існування іншої думки, з дотриманням принципів етики спілкування, норм літературної вимови[9 МОВ 1.6.1-2]добирає і використовує необхідні вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації з урахуванням ситуації спілкування та комунікативних намірів, соціального і культурного контексту[9 МОВ 1.7.1-1]пояснює причини відповідного емоційного стану в типових життєвих ситуаціях[9 МОВ 1.8.1-2]використовує різні складники друкованого чи цифрового текстового джерела інформації(рубрикацію,		члени речення». • Робота в групах «Навчаючи, учуся» • Ігри, вікторини, конкурси. МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ Аудіювання, читання та аналіз текстів, які містять відокремлені члени речення • Відповіді на запитання за змістом прочитаного чи почутого. • Оцінювання життєвих явищ, моральних, суспільних, історичних та інших проблем сучасності. • Визначення мети, теми та ідеї інформації; передавання /відтворення її графічно (карти, схеми, плани, моделі тощо); визначення фейкової інформації • Редагування речень із відокремленими членами. • Мініінтерв'ю «Відокремлені члени речення». • Складання усного висловлення, пов'язаного з конкретною життєвою ситуацією. • Обмін думками на теми, пов'язані із ціннісними Висловлення власної думки щодо необхідності занять спортом, відповідальності за своє здоров'я та підтримки себе в гарній фізичній формі. • Створення діалогу щодо визначення потреб, уподобань, побажань, смаків відвідувачів (гостей, клієнтів, учасників) із використанням відокремлених додатків • Складання коментарів до фото із соціальних мереж із використанням речень із відокремленими членами.
---	--	---

заголовки, скорочення, виділення тощо) для оптимізації роботи з текстовою інформацією[9 МОВ 2.1.2-1]розпізнає в тексті зображувально-виражальні засоби, ознаки авторського стилю[9 МОВ 2.2.6-2]представляє текстову інформацію з одного або кількох джерел, комбінуючи різні способи і засоби візуалізації змісту[9 МОВ 2.6.1-2]створює та презентує тексти різних типів, стилів і жанрів на актуальну самостійно визначену тематику[9 МОВ 3.1.2-1]складає та оформлює власні тексти різних типів, стилів і жанрів відповідно до усталених словотвірних, лексичних, орфографічних граматичних, пунктуаційних і стилістичних норм[9 МОВ 3.1.4-1]добирає виражальні мовні засоби, виявляючи творчу індивідуальність		• Створення висловлення-роздуму з використанням відокремлених членів речення (орієнтовні теми: «Фантазія змінює світ», «Що єднає родину», «Вчинки, варті захоплення» тощо). • Усне переказування тексту про історичне минуле України з використанням уточнювальних членів речення. • Створення допису дискусійного характеру до блогу з використанням відокремлених обставин (орієнтовні теми: «За якою книжкою майбутнє: паперовою чи електронною?», «Чи переможе книжка комп'ютер, а бібліотеку – інтернет?»). • Написання висловлення, епіграфом до якого є крилатий вислів про дружбу або про батьків, родину. • Створення інтерактивної стрічки часу з додаванням фото-, відео- та аудіоматеріалів «Історичний екскурс у минуле України (мого міста, мого села)» • Виконання проекту в групах (колаж чи слайд-шоу на основі якоїсь події з підписами, коментарями, які містять відокремлені члени речення). Уроки розвитку мовлення 1. Есе в публіцистичному стилі (орієнтовні теми: «Допомогти доквітлю», «Цінувати здоров'я – це просто», «Коли на Землі запанує мир»). 2. Письмовий твір-опис пам'ятки історії та
---	--	---

ь[9 МОВ 3.1.5-2]визначає переваги і недоліки власних написаних текстів і планує власний навчальний розвиток з урахуванням аналізу допущених помилок[9 МОВ 3.3.3-1]визначає та характеризує системні міжрівневі взаємозв'язки між мовними одиницями різних рівнів, типові закономірності їх функціонування на основі узагальнення власних спостережень за мовою і мовленням [9 МОВ 4.1.1-1] аналізує окремі мовні явища в усному мовленні, текстах і робить висновки щодо функціонування та доцільності використання певних мовних одиниць			культури на основі особистих спостережень і вражень у художньому стилі з використанням речень із відокремленими означеннями та обставинами. 3. Аналіз письмового твору

ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО У 8 КЛАСІ (. 3)

I Ціннісні орієнтири

- Усвідомлення необхідності бути готовим і здатним дотримуватися морально-етичних норм стосовно дорослих і ровесників у школі, позашкільному житті, удома, у суспільно корисній діяльності.
- Дотримання культури спілкування, прийнятої в сучасному світі, повага до культурних та особистісних відмінностей учасників спілкування.
- Усвідомлення обов'язку кожної людини творити добро словом і ділом, готовність і здатність його висловлювати.

Учень / учениця: добирає і використовує необхідні вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації з урахуванням ситуації спілкування та комунікативних намірів, соціального і культурного контексту[9 МОВ 1.7.1-1] характеризує взаємозв'язок між темою, мікротемами та основною думкою тексту[9 МОВ 2.2.3-1] представляє текстову інформацію з одного або кількох джерел, комбінуючи різні способи і засоби	МОВНА ЛІНІЯ • Словосполучення і речення. Головні та другорядні члени речення. • Односкладне речення. Неповне речення. • Розділові знаки в простому ускладненому реченні . МОВНА ЛІНІЯ	МОВНА ЛІНІЯ • Синтаксичний розбір простого речення (за опорною схемою). • Визначення головних і другорядних членів речення та способів їх вираження. • Розмежування різних типів простих речень у тексті. • Перебудова речень, добирання синтаксичних синонімів • Визначення пунктограм, обґрунтування вживання розділових знаків у простому реченні, записування правильно речень із вивченими пунктограмами. • Редагування речень, у яких допущено пунктуаційні, орфографічні, граматичні. помилки. • Складання речень із прямою мовою, діалогів і введення до них звертань і вставних слів. • «Кубування» (відповіді на 6 запитань різних типів, що стосуються теми; використання куба з написами).
---	---	--

візуалізації змісту[9 МОВ 2.6.1-2]визначає та характеризує системні міжрівневі взаємозв'язки між мовними одиницями різних рівнів, типові закономірності їх функціонування на основі узагальнення власних спостережень за мовою і мовленням [9 МОВ 4.1.1-1] використовує знання про системність мовних явищ для вдосконалення власного мовлення[9 МОВ 4.1.1-2]взаємодіє з іншими особами, використовуючи твори мистецтва для створення власних текстів [9 МОВ 4.2.3-1] використовує різноманітні стратегії (зокрема вільний запис асоціацій, "карти знань", складання списків дивних		• Інтерактивні стратегії (квест, турнір, вільний запис асоціацій, складання списків дивних ідей, «карти знань» тощо) .МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ • Визначення тематичних речень, теми й мікротем тексту та обґрунтування зв'язку їх з основною думкою. • Усне повідомлення з мультимедійною презентацією на мовознавчу тему: «Члени речення», «Відокремлені члени речення», «Звертання в мовленні» тощо. Уроки розвитку зв'язного мовлення 1.Створення письмового висловлення за картиною з використанням однорідних та відокремлених членів речення. 2.Усне висловлення на задану тему; участь в обговоренні проблеми. 3.Написання посту для соціальної мережі «Один день із життя мого класу» з використанням простих ускладнених речень. 4.Створення та аналіз текстів вибачення, подяки, привітання, повідомлення, з використанням простих ускладнених речень. 5.Створення діалогів із звертаннями, вставними словами (сполученнями слів,
--	--	--

[illegible]